

การพัฒนาการบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมตามหลักสัปปายะ 7
ของโรงเรียนพนมเบญจา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาต่ง กระบี่
THE DEVELOPMENT OF BUILDING AND ENVIRONMENTAL MANAGEMENT
ACCORDING TO THE PRINCIPLES OF SAPPAYA 7 OF PHANOM BENJA
SCHOOL UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE
AREA OFFICE TRANG KRABI

กฤษฎิ์กันท์ ไกรนรา

Krittirandh Krainara

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

Department of Buddhist Educational Administration

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

Faculty of Education Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si

Thammarat Campus

E-mail: um2561@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 21 กุมภาพันธ์ 2568

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 27 กุมภาพันธ์ 2568

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 18 สิงหาคม 2568

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ของโรงเรียนพนมเบญจา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาต่ง กระบี่ 2) พัฒนาการบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมตามหลักสัปปายะ 7 ของโรงเรียนพนมเบญจา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาต่ง กระบี่ และ 3) นำเสนอคู่มือการบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมตามหลักสัปปายะ 7 ของโรงเรียนพนมเบญจา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาต่ง กระบี่ บทความนี้ เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจำนวน 15 คน สัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน การสนทนากลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ แบบประเมินการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม มีการดำเนินการ ครบทั้ง 4 งาน ตามขอบข่ายงานที่โรงเรียนกำหนดไว้ แต่ยังมีข้อติดขัดในภาระงานบางภาระงาน

เนื่องจากโรงเรียนมีอัตรากำลังคนข้างมาก มีภาระงานมาก และมีการย้าย สับเปลี่ยนตลอดเวลา กระบวนการในการปฏิบัติงานไม่มีความชัดเจน ส่งผลให้เกิดความล่าช้าและความยุ่งยากในการดำเนินงานต่าง ๆ เพราะขาดคู่มือการปฏิบัติงานที่ชัดเจน

2) การพัฒนาควรประกอบด้วยกระบวนการดำเนินการเกี่ยวกับ 4 งาน ที่สำคัญในการบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ได้แก่ 1) การออกแบบและปรับปรุงภูมิทัศน์โรงเรียน 2) การดูแล บำรุงรักษา อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม 3) การให้บริการด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม 4) กำหนดระเบียบหรือแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้อาคารสถานที่ โดยการประยุกต์ใช้หลักสัปปายะ 7 โดยดำเนินให้เหมาะสมและอาศัยการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

3) การนำเสนอคู่มือ ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า มีความเป็นไปได้ มีความเหมาะสม และมีความเป็นประโยชน์ และมีโครงสร้างตามองค์ประกอบ สามารถนำไปใช้ได้

คำสำคัญ: การบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม, สัปปายะ 7, โรงเรียนพนมเบญจา

ADSTRACT

The objective of this research article is 1) Study on the Administration of Facilities and Environmental Management at Phanom Benja School, under the Office of Secondary Education Service Area, Trang and Krabi. 2) Development of Facilities and Environmental Management Based on the Sappaya 7 Principles at Phanom Benja School, under the Office of Secondary Education Service Area, Trang and Krabi. and 3) Presentation of the Handbook for Facilities and Environmental Management Based on the Sappaya 7 Principles at Phanom Benja School, under the Office of Secondary Education Service Area, Trang and Krabi. This article is a qualitative research study that collects data through in-depth interviews with 15 stakeholders and 5 experts, as well as a focus group discussion with 7 specialists. The research tools include interview guides and focus group evaluation forms. The qualitative data is analyzed using descriptive analysis.

The result of the study found that 1) The administration of facilities and environmental management covers all four areas as defined by the school's scope of work. However, certain tasks face obstacles due to the school's large workforce, heavy workload, and frequent staff rotations and reassignments. The lack of clear operational procedures results in delays and complications in various tasks, primarily due to the absence of a well-defined operations manual.

2) The development process should encompass four key areas in the management of facilities and environmental affairs: 1) Designing and improving the school's landscape, 2) Maintaining and preserving facilities and the environment, 3) Providing facility and environmental services, and 4) Establishing regulations or guidelines for facility usage. These processes should be implemented by applying the Sappaya 7 principles appropriately while ensuring the participation of all stakeholders to achieve the objectives effectively.

3) Regarding the presentation of the handbook, experts concluded that it is feasible, appropriate, and beneficial. The handbook's structure aligns with its components, making it applicable for practical use.

Keywords: Building and Environmental Management, Sappaya 7, Phanom Benja School

บทนำ

สถานศึกษาของรัฐเป็นหน่วยงานระดับปฏิบัติการ สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ มีสิทธิหน้าที่ อำนาจ ความรับผิดชอบและขอบเขตวัตถุประสงค์ คือ เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต ซึ่งได้กำหนดไว้ใน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 59 เพื่อให้การบริหารสถานศึกษาเป็นไปตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งได้กระจายอำนาจการบริหารทั้งในด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารทั่วไป ไปยังสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542, 2545)

การบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาเป็นเรื่องสำคัญที่มีผลต่อการเรียนรู้และการพัฒนาของนักเรียนและครู สถานที่ที่มีการออกแบบและดูแลอย่างดีจะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้และกิจกรรมต่าง ๆ ของทั้งนักเรียนและบุคลากรในโรงเรียน โดยต้องเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาในด้านต่าง ๆ เช่น การสร้างบรรยากาศที่เหมาะสมภายในโรงเรียนและมีประสิทธิภาพ สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีการดูแลสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้งานต่าง ๆ ในโรงเรียนดำเนินไปอย่างสะดวกและมีประสิทธิภาพ สามารถนำหลักธรรมจากพระไตรปิฎกมาใช้ในการบริหาร คือ "สัปปายะ 7" (วิสุทฺธิ. 11/220/222) และจำเป็นต้องมีคู่มือการปฏิบัติงานที่ชัดเจนและมีรายละเอียดที่ครบถ้วน คู่มือการปฏิบัติงานที่ดีจะช่วยให้บุคลากรสามารถทำงานได้อย่างเป็นระบบและบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยคู่มือจะต้องประกอบไปด้วยคำอธิบาย ภาระหน้าที่ ความรับผิดชอบ และรายละเอียดการปฏิบัติงานตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่ง พร้อมแผนกลยุทธ์ การกำหนดตัวชี้วัด การประเมินผล รวมถึงกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง เทคนิคและแนวทางในการทำงาน และการแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้น (เสถียร คามิศักดิ์, 2556) โดยการประยุกต์ใช้หลักสัปปายะ มาจัดทำคู่มือแบบรูปเล่มจะช่วยให้บุคลากรสามารถดำเนินงานได้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

โรงเรียนพนมเบญจาในอำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่ มีการกิจในการสร้างบรรยากาศทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนให้มีความร่มรื่น สวยงาม และเอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน รวมถึง การบำรุงดูแลรักษาอาคารเรียนและบริการต่าง ๆ ให้สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างคุ้มค่า (โรงเรียนพนมเบญจา, 2566) แต่ยังพบอุปสรรคในการปฏิบัติงานอยู่บ่อยครั้ง เพราะขาดคู่มือการปฏิบัติงานที่ชัดเจน ทำให้บุคลากรไม่เข้าใจขั้นตอนและระเบียบในการทำงาน ส่งผลให้เกิดความล่าช้าและความยุ่งยากในการดำเนินงานต่างๆ รวมถึงการติดต่อประสานงานกับผู้รับผิดชอบ

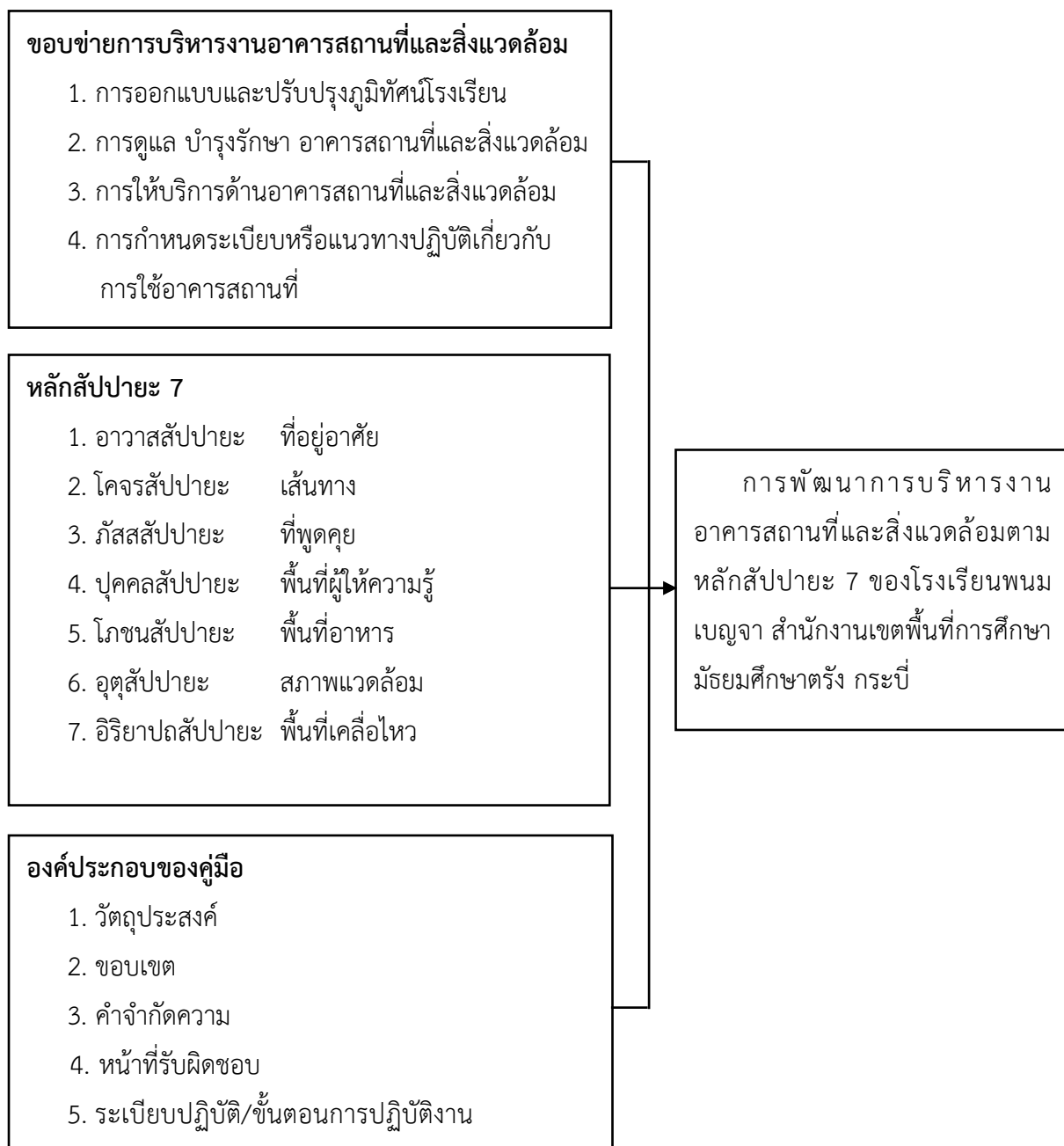
จากความเป็นมาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา การพัฒนาการบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมตามหลักสัปปายะ 7 ของโรงเรียนพนมเบญจา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ เพื่อเป็นคู่มือในการปฏิบัติงาน ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนและองค์กรมากที่สุด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ของโรงเรียนพนมเบญจา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่
2. เพื่อพัฒนาการบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมตามหลักสัปปายะ 7 ของโรงเรียนพนมเบญจา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่
3. เพื่อนำเสนอคู่มือการบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมตามหลักสัปปายะ 7 ของโรงเรียนพนมเบญจา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยเกี่ยวกับขอบข่ายงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม หลักสัปปายะ 7 และองค์ประกอบคู่มือ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1.รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้ศึกษาวิจัยใน 3 ลักษณะ คือ ศึกษาค้นคว้าทางเอกสาร (Documentary Investigation) สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยมีระเบียบวิธีวิจัย

2.กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ ผู้ให้การสัมภาษณ์ จำนวน 15 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียนพนมเบญจา จำนวน 1 คน หัวหน้ากลุ่มบริหารทั่วไป โรงเรียนพนมเบญจา จำนวน 1 คน หัวหน้างานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม โรงเรียนพนมเบญจา จำนวน 1 คน ครูที่ปฏิบัติงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม โรงเรียนพนมเบญจา จำนวน 9 คน ตัวแทนครูในโรงเรียนพนมเบญจา จำนวน 3 คน

2.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 รูป/คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา โดยมีประสบการณ์ในตำแหน่งบริหาร ไม่น้อยกว่า 2 ปี จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารทั่วไป โรงเรียนพนมเบญจา จำนวน 1 คน หัวหน้างานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม โรงเรียนพนมเบญจา จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการโรงเรียนที่ได้รับรางวัลด้านการจัดสภาพแวดล้อม จำนวน 1 คน นักวิชาการทางพระพุทธศาสนา จำนวน 1 รูป/คน

2.3 ขั้นตอนการนำเสนอคู่มือ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 รูป/คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียนพนมเบญจา จำนวน 1 คน หัวหน้าฝ่ายบริหารงานทั่วไป โรงเรียนพนมเบญจา จำนวน 1 คน หัวหน้างานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม โรงเรียนพนมเบญจา จำนวน 1 คน ผู้อำนวยการโรงเรียนที่ใช้หลักสัปปายะ 7 ในการบริหาร จำนวน 1 คน ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 1 คน นักวิชาการทางพระพุทธศาสนา จำนวน 1 รูป/คน

3.เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) เกี่ยวกับสภาพการบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ของโรงเรียนพนมเบญจา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่

3.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ของโรงเรียนพนมเบญจา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่

3.3 ขั้นตอนการนำเสนอคู่มือ แบบประเมินและแบบสนทนากลุ่ม (Focus Group)

4.การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลสภาพการบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ของโรงเรียนพนมเบญจา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาต่ง กระจบ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview)

4.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกเรื่อง การพัฒนาการบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมตามหลักสัปปายะ 7 ของโรงเรียนพนมเบญจา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาต่ง กระจบ

4.3 ขั้นตอนการนำเสนอคู่มือ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการจัดสนทนากลุ่ม โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์

5.การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลของงานวิจัยฉบับนี้ ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) และการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) ใช้วิธีวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียงและจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาตีความหมาย เชื่อมโยงความสัมพันธ์และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมได้ โดยทำไปพร้อม ๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การศึกษาสภาพ วิเคราะห์โดยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาเรียบเรียงเป็นข้อสรุป

4.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง วิเคราะห์โดยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญมาเรียบเรียงและปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

4.3 ขั้นตอนการนำเสนอคู่มือ วิเคราะห์โดยนำความเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่มมาเรียบเรียงเป็นแนวทาง

สรุปผลการวิจัย

1.สภาพการบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ของโรงเรียนพนมเบญจา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาต่ง กระจบ ในการดำเนินงานทั้ง 4 งาน ของงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา แต่ยังประสบปัญหาด้านการขาดผู้เชี่ยวชาญ บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจ มีขั้นตอนปฏิบัติงานที่ไม่ครอบคลุมชัดเจน สถานศึกษาที่มีสภาพอัตรากำลังที่ค่อนข้างมาก ภาระงานสอนบวกกับงานอื่นๆ ค่อนข้างมากบวกกับข้าราชการครูมีการเปลี่ยนแปลงไปทุกปี ทำให้โครงสร้างหน้าที่รับผิดชอบไม่ชัดเจนส่งผลต่อการทำงานกับการติดต่อประสานงานต่าง ๆ ทำให้เกิดความล่าช้าและยังไม่เป็นระบบระเบียบ

2.แนวทางการบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมตามหลักสัปปายะ 7 ของโรงเรียนพนมเบญจา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาต่ง กระจบ

ด้านการออกแบบและปรับปรุงภูมิทัศน์โรงเรียน 1) ผู้บริหารจัดการประชุมเปิดพื้นที่พูดคุยร่วมกับคณะกรรมการกลุ่มบริหารทั่วไป เพื่อหารือร่วมกันในการแต่งตั้งคณะกรรมการแต่ละฝ่ายงาน กำหนดเป้าหมายในการออกแบบและปรับปรุงภูมิทัศน์โรงเรียน โดยการนำโครงการของปีงบประมาณก่อนหน้ามาเป็นฐานในการออกแบบและไม่ซ้ำซ้อนกับโครงการของปีงบประมาณที่ผ่านมา เปิดพื้นที่

พูดคุยให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการสะท้อนผลและปัญหา มีการวิเคราะห์สภาพภูมิทัศน์ของโรงเรียน กำหนดเป้าหมายที่ต้องการ ควรคำนึงถึงความต้องการของครูและนักเรียน โดยการสำรวจความต้องการของครูและนักเรียน แล้วนำข้อมูลมาจัดเรียงลำดับ วางแผน ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา ชุมชนใกล้เคียงและเหมาะสมกับกิจกรรม ต่าง ๆ ของโรงเรียน 2) มอบหมายหน้าที่รับผิดชอบในการออกแบบและปรับปรุงภูมิทัศน์โรงเรียน ตามโครงการที่ได้นำเสนอ ซึ่งผู้บริหารควรมอบหมายตามความถนัดของบุคคลและมีความเต็มใจเป็นผู้รับผิดชอบโครงการดังกล่าว พร้อมทั้งจัดพื้นที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการออกแบบและปรับปรุงภูมิทัศน์โรงเรียน ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้ออกแบบ แบบฟอร์มในการเขียนโครงการที่ชัดเจน ระบุรายละเอียดที่สำคัญไว้ในแบบฟอร์มของโครงการครบถ้วน 3) ฝ่ายอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมประชุมร่วมกับผู้รับผิดชอบโครงการ เพื่อเปิดพื้นที่พูดคุย โดยดำเนินการนำเสนอวิธีการออกแบบและปรับปรุงภูมิทัศน์โรงเรียนตามโครงการที่ได้รับผิดชอบข้างต้น ให้เห็นขั้นตอนในการดำเนินงาน ชี้แจงงบประมาณที่อาจเกิดขึ้น ระยะเวลาดำเนินการ และมีการกำหนดระยะเวลาในการส่งโครงการที่ชัดเจน 4) ผู้รับผิดชอบสรุปผลการประชุม โดยสรุปสาระสำคัญในหัวข้อการประชุม โครงการที่จะดำเนินการจัดทำ งบประมาณแต่ละโครงการ แบบร่างการออกแบบและปรับปรุงภูมิทัศน์โรงเรียน ระยะเวลาในการดำเนินการของแต่ละโครงการ นำเสนอต่อผู้บริหารให้ทราบถึงการจัดทำโครงการในปีงบประมาณนั้น ๆ 5) ติดตามผลการจัดทำโครงการตามระยะเวลาที่กำหนด เพื่อเสนออนุมัติดำเนินโครงการจากผู้บริหาร

ด้านการดูแล บำรุงรักษา อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม 1) ผู้บริหารหารือร่วมกับกลุ่มบริหารทั่วไปและบุคคลที่เกี่ยวข้อง พูดคุยแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการดูแล บำรุงรักษา อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งประเมินความรู้ความสามารถของนักการภารโรง แม่บ้านและผู้ที่เกี่ยวข้อง ในเรื่องการดูแล บำรุงรักษา อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม อย่างจริงจัง เชิญวิทยากรผู้เชี่ยวชาญ มาอบรมให้ความรู้เรื่องการดูแล บำรุงรักษา อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม และจัดพื้นที่ผู้ให้ความรู้ อบรมตามลำดับ 2) มอบหมายหน้าที่รับผิดชอบในการดูแล บำรุงรักษา อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของนักการภารโรงโดยตรง มีการระบุหน้าที่รับผิดชอบของแต่ละคนที่ชัดเจน ให้นักการภารโรงออกแบบตารางการปฏิบัติงานของตนเองในแต่ละวันและแต่ละพื้นที่ให้ชัดเจน และมีการตรวจสอบการปฏิบัติงานตามระยะเวลา ที่กำหนดอย่างสม่ำเสมอ 3) ฝ่ายอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม จัดทำแบบฟอร์มในการแจ้งปัญหาในการซ่อมแซมอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ผ่านช่องทางแอปพลิเคชันไลน์ ที่เป็นพื้นที่พูดคุยของกลุ่มงาน ดูแล บำรุงรักษา อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะ เพื่อให้ครูและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเกิดความสะดวกในการติดต่อประสานงานในการซ่อมแซมได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว 4) ครูผู้รับผิดชอบดำเนินการตรวจสอบการซ่อมแซมของนักการภารโรง ตามพื้นที่ดังกล่าวที่ได้แจ้งไว้ในแบบฟอร์มข้างต้น ว่าดำเนินการแล้วเสร็จหรือไม่ หากไม่แล้วเสร็จ ให้รายงานปัญหาที่ทำให้การดำเนินการซ่อมแซมครั้งนี้ไม่แล้วเสร็จ 5) บันทึกภาพการเข้าดำเนินการทั้งก่อนและหลังดำเนินการซ่อมแซม ส่งเข้าแอปพลิเคชันไลน์กลุ่มงาน ดูแล บำรุงรักษา อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม โดยตรง ซึ่งเป็นพื้นที่พูดคุยเกี่ยวกับงานดังกล่าว โดยให้รายงานถึง

ความสำเร็จในการซ่อมแซม 6) ผู้รับผิดชอบสรุปผลการดำเนินการดูแล บำรุงรักษา อาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อม อย่างน้อยเดือนละครั้ง โดยบอกถึงสิ่งของ วัสดุ อุปกรณ์ หรืออื่น ๆ ว่ามีอะไรเสียหาย เหตุการณ์เสีย พื้นที่รับผิดชอบของใคร เข้าดำเนินการซ่อมแซมโดยใคร งบประมาณในการซ่อมเท่าไร มีวิธีการป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นอย่างไร เพื่อให้เกิดปัญหาน้อยที่สุด

ด้านการให้บริการด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม 1) ฝ่ายอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม จัดพื้นที่พูดคุยในการประชุมวางแผนภารกิจ การให้บริการสถานที่ต่าง ๆ ในห้วงระยะเวลา 1 ภาคเรียน ว่ามีการจัดกิจกรรมอะไรบ้าง เพื่อระบุพื้นที่สำหรับใช้จัดกิจกรรมดังกล่าวให้สอดคล้องและเหมาะสมกับพื้นที่ จัดให้ชุมชนสามารถเข้ามาใช้บริการได้ โดยการยื่นแบบฟอร์มการขอใช้อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมอย่างถูกต้องตามลำดับขั้นตอน ผ่านกลุ่มบริหารทั่วไป เพื่อฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้ลงบันทึก วันที่และเวลาในตารางการขอใช้ที่ชัดเจน 2) ผู้รับผิดชอบดำเนินการตรวจสอบความพร้อมของ อาคารสถานที่ในการจัดกิจกรรม วัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการให้บริการด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของพื้นที่นั้น ๆ ความพร้อมของเส้นทางเหมาะสมที่สามารถเข้าถึงพื้นที่บริเวณใกล้เคียงสถานที่จัดกิจกรรมต่าง ๆ ได้สะดวก ก่อนให้บริการหรือนำออกมาให้บริการทุกครั้ง ให้คำนึงถึงความปลอดภัยของผู้ใช้บริการและความพร้อมในการใช้งานอยู่เสมอ 3) กำหนดปฏิทินในการดำเนินงานของฝ่ายอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม หรือจัดตารางกำหนดการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ตามสถานที่ที่ชัดเจน 4) กำหนดการทำความสะอาดใหญ่ของโรงเรียน อย่างน้อยเดือนละครั้ง มีการแบ่งเขตพื้นที่รับผิดชอบให้ ครู บุคลากรและนักเรียนมีส่วนร่วมในการดูแล ขัดล้าง เขตพื้นที่ของตนเอง 5) ผู้รับผิดชอบจัดเตรียม พื้นที่ โต๊ะ เก้าอี้ ในพื้นที่ต่าง ๆ ให้เพียงพอต่อจำนวนนักเรียนหรือผู้ที่เข้ามาขอใช้บริการอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม เช่น โต๊ะ เก้าอี้ ในพื้นที่โรงอาหารเพียงพอต่อจำนวนนักเรียน 6) สรุปผล รายงานการให้บริการด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมเดือนละ 1

ด้านการกำหนดระเบียบหรือแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้อาคารสถานที่ 1) ผู้รับผิดชอบจัดทำคู่มือในการใช้อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม รวมถึงการขอใช้พื้นที่ต่าง ๆ ทั้งบุคคลภายในและภายนอกโรงเรียน โดยระบุรายละเอียดของแนวทางการใช้ การดูแลรักษา การขอใช้อาคารสถานที่แบบฟอร์มการขอใช้ ค่าบำรุงรักษา 2) ผู้รับผิดชอบ ประกาศระเบียบหรือแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้บริการอาคารสถานที่ลงในเว็บไซต์โรงเรียน และติดแผ่นป้ายประกาศแนวทางหรือขั้นตอนในการใช้อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมตามอาคารสถานที่และพื้นที่ต่าง ๆ ที่สามารถเห็นได้ชัดเจน มีความกะทัดรัด ข้อความสั้น ๆ ที่สามารถเข้าใจได้ง่าย การติดแผ่นป้ายดังกล่าวต้องเลือกใช้วัสดุเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม เป็นมิตรกับธรรมชาติ 3) การให้บริการอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมกับบุคคลภายนอกต้องดำเนินการกรอกคำร้องการขอใช้อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม โดยในแบบฟอร์มให้ระบุถึงกฎ ระเบียบ แนวทางปฏิบัติในการใช้บริการอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมอย่างชัดเจน 4) ผู้รับผิดชอบจัดให้มีการทบทวน ระเบียบหรือแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ทุก ๆ 6 เดือน เพื่อปรับปรุงแก้ไขระเบียบหรือแนวทางปฏิบัติบางอย่างให้มีความเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

3. การนำเสนอคู่มือการบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมตามหลักสัปปายะ 7 ของโรงเรียนพนมเบญจา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรางุ กระบี่ ผลการนำเสนอคู่มือพบว่า ในส่วนขององค์ประกอบคู่มือ ที่ประกอบด้วย 1) วัตถุประสงค์ 2) ขอบเขต 3) คำจำกัดความ 4) หน้าที่รับผิดชอบ 5) ระเบียบปฏิบัติ/ขั้นตอนการปฏิบัติงาน การบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมทั้ง 4 งาน ที่มีหลักเกณฑ์วิธีปฏิบัติงาน คือ 1) ขั้นตอนการปฏิบัติงาน 2) ผู้รับผิดชอบ 3) แบบฟอร์มในการดำเนินงาน 4) เอกสาร/หลักฐานอ้างอิง โดยการประยุกต์ใช้หลักสัปปายะ 7 ประกอบด้วย 1) อาวาสสัปปายะ 2) โคจรสัปปายะ 3) ภัสสสัปปายะ 4) ปุคคสัปปายะ 5) โภชนสัปปายะ 6) อุตสัปปายะ 7) อิริยาปถสัปปายะ พบว่าทุกองค์ประกอบ ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่ามีความเป็นไปได้ มีความเหมาะสม และมีความเป็นประโยชน์ ในการนำไปสู่การใช้โดยมีข้อเสนอแนะในการปรับแก้ไขเพิ่มเติมข้อมูลเกี่ยวกับ หน้าที่รับผิดชอบเพื่อให้มีผู้รับผิดชอบที่ชัดเจนตรงภาระงานและให้เขียนขั้นตอนปฏิบัติงานเป็นข้อ ๆ ให้ชัดเจน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาสภาพปัจจุบันการบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม พบว่า มีการดำเนินงานทั้งหมด 4 งาน ซึ่งเป็นไปตามขอบข่ายการบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนพนมเบญจา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรางุ กระบี่ จากการดำเนินงาน โดยการจัดทำโครงการ จัดตั้งงบประมาณบางส่วนในการบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (อภิสิทธิ์ พรหมศิริ, 2564) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ตามหลักทฤษฎีธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดอุทัยธานี ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารควรจัดทำ SWOT กำหนดโครงการ วางแผนการใช้งาน วางแผนการควบคุม การจัดหางบประมาณในการสร้าง ซ่อมบำรุงรักษาในสิ่งที่จำเป็นและคุ้มค่า กำหนดตัวชี้วัด วิธีการประเมินผล และอำนวยความสะดวกให้กับผู้ใช้บริการร่วมกันทั้งบุคลากรภายในและภายนอก ซึ่งโรงเรียนดำเนินการโดยไม่มีผู้เชี่ยวชาญและสามารถสร้างพื้นที่ใช้งานที่เพียงพอสำหรับกิจกรรมต่าง ๆ แต่ยังขาดการวางแผน การดูแล บำรุงรักษาที่เหมาะสมและชัดเจนความเป็นระเบียบ ขั้นตอนในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน ส่งผลให้พื้นที่ วัสดุ อุปกรณ์บางส่วนชำรุด เสียหายหรือเสื่อมสภาพตามกาลเวลา ซึ่งส่งผลให้เกิดอันตรายกับการใช้งานได้ การดำเนินการได้รับการช่วยเหลือจากชุมชนเป็นบางครั้ง แต่ก็จำกัดด้วยงบประมาณและการขาดจิตสำนึกของนักเรียนและบุคลากรในการดูแลรักษาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ทำให้ภาระงานซ่อมแซมเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ทรงพล ศรีนวล, 2558) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม โรงเรียนพะทายพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนยังขาดการวางแผน การบำรุงรักษา ครูผู้รับผิดชอบขาดความเอาใจใส่ ขาดแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสม บรรยากาศไม่ร่มรื่นและยังขาดการนิเทศติดตามผล

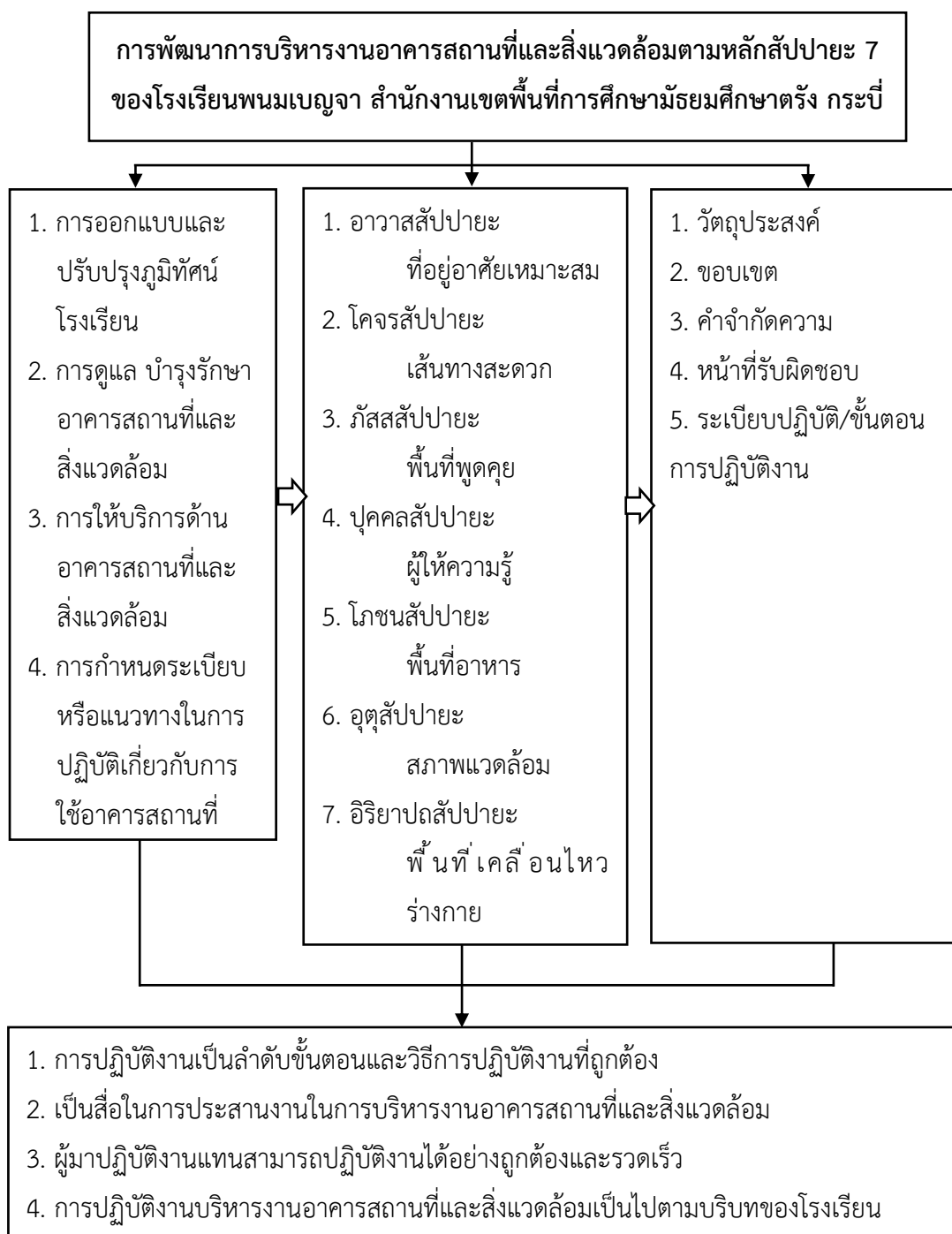
จากผลการศึกษาแนวทางพบว่า กระบวนการพัฒนาควรจัดทำเป็นคู่มือประกอบด้วยขอบข่ายการบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม 4 ด้าน ได้แก่ 1) การออกแบบและปรับปรุงภูมิทัศน์โรงเรียน 2) การดูแล บำรุงรักษาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม 3) การให้บริการด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม 4) การกำหนดระเบียบหรือแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม โดยนำหลักสัปปายะ 7 มาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ของโรงเรียนพนมเบญจา ซึ่งในแต่ละงานจะประกอบด้วย 1) วัตถุประสงค์ 2) ขอบเขต 3) คำจำกัดความ 4) หน้าที่รับผิดชอบ 5) ระเบียบปฏิบัติ/ขั้นตอนการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (สมเกียรติ ศิลปะวิศาล, 2556) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาคู่มือการจัดทำเอกสารการประเมินผลการเรียน ของครูในเครือข่ายสินปุนตาป สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 พบว่า องค์ประกอบของคู่มือเป็นสิ่งสำคัญยิ่งใน การจัดทำคู่มือ ควรมียกประกอบให้เหมาะสมกับชนิดหรือประเภทของคู่มือนั้น ๆ มียกประกอบดังนี้ 1) ปก 2) คำนำ 3) สารบัญ 4) คำชี้แจงในการใช้คู่มือ 5) กิจกรรม ประกอบด้วยชื่อกิจกรรม วัตถุประสงค์ สารสำคัญ การดำเนินกิจกรรม สื่อ/อุปกรณ์ การประเมินผล 6) ขอบเขต 7) คำจำกัดความ 8) หน้าที่รับผิดชอบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (กมลวรรณ ม่วงสุข, 2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาคู่มือการบริหารงานด้านศิลปวัฒนธรรม สาขานุรักษ์มรดกไทย ของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ รางวัลกระทรวงศึกษาธิการ พบว่า องค์ประกอบของคู่มือ มีดังนี้ 1) ชื่อคู่มือ 2) คำชี้แจง 3) ความเป็นมาและความสำคัญ 4) วัตถุประสงค์ 5) ขอบเขต 6) คำจำกัดความ 7) หน้าที่รับผิดชอบ 8) การบริหารงานด้านศิลปวัฒนธรรม ประกอบด้วย แผนในการปฏิบัติงาน ขั้นตอนการปฏิบัติงาน และการประเมินผลการปฏิบัติงาน 9) เอกสารอ้างอิง 10) ภาคผนวก

จากผลการนำเสนอคู่มือการบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมตามหลัก สัปปายะ 7 ของโรงเรียนพนมเบญจา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตราบึง ระเบียบ พบว่า มีความเป็นไปได้ มีความเหมาะสม และมีความเป็นประโยชน์ ในคู่มือประกอบด้วย 4 งานหลักที่สำคัญในการบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ของโรงเรียนพนมเบญจา ได้แก่ 1) การออกแบบและปรับปรุงภูมิทัศน์โรงเรียน 2) การดูแล บำรุงรักษาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม 3) การให้บริการด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม 4) การกำหนดระเบียบหรือแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ซึ่งในแต่ละงานจะประกอบด้วย 1) วัตถุประสงค์ 2) ขอบเขต 3) คำจำกัดความ 4) หน้าที่รับผิดชอบ 5) ระเบียบปฏิบัติ/ขั้นตอนการปฏิบัติงาน โดยนำหลักสัปปายะ 7 มาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนพนมเบญจา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ และมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่า ให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย (พระภัทรชัยยุทธ อดุสว, 2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนสีเขียวตามหลักสัปปายะ 7 แบบมีส่วนร่วม พบว่า การบริหารจัดการโรงเรียนสีเขียวตามหลักสัปปายะ 7 แบบมีส่วนร่วม เป็นบริหารการศึกษาที่ต้องอาศัยหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนรวมถึงภาคประชาชน คือผู้ปกครองมาร่วมมือในการกำหนดเป้าหมาย

วิสัยทัศน์ร่วมกันในการบริหารงาน เพื่อให้การทำงานมีศักยภาพและเกิดประสิทธิภาพ โดยการยึดหลักการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม และคำนึงถึงความเหมาะสมกับที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม มีการวางแผนการดำเนินงานหรือจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับบริบท พื้นที่ อาคาร หรือสถานที่ ความสะดวกและการส่งเสริมการใช้งานด้านต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (วรรณระเบียบ บุญเกิดและคณะ, 2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพการบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ในทัศนะของผู้บริหารและครูผู้สอน พบว่า การบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมมีความสำคัญในฐานะที่ให้ความสะดวกและส่งเสริมการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ของโรงเรียน ผู้บริหารจึงควรให้ความสำคัญและบริหารด้านนี้อย่างเหมาะสม

องค์ความรู้ที่ได้

การพัฒนาการบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมตามหลักสัปปายะ 7 ของโรงเรียนพนมเบญจา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตราบึง กระบี่ มีขอบข่ายการบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย 4 งานหลัก ได้แก่ 1) การออกแบบและปรับปรุงภูมิทัศน์โรงเรียน 2) การดูแล บำรุงรักษา อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม 3) การให้บริการด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม 4) การกำหนดระเบียบหรือแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้อาคารสถานที่ ซึ่งนำมาบูรณาการกับหลักสัปปายะ 7 ประการ และองค์ประกอบคู่มือปฏิบัติงาน ดังแผนภาพองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ที่ได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 สถานศึกษาควรมีการแลกเปลี่ยนการบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมในเครือข่ายหรือโรงเรียนในสังกัดเดียวกัน เพื่อจัดทำคู่มือในการปฏิบัติงานให้มีความชัดเจน สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

1.2 เขตพื้นที่การศึกษาควรมีการจัดอบรม การบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทราบถึงวิธีการดำเนินงานต่าง ๆ

1.3 สถานศึกษาควรกำหนดผู้รับผิดชอบให้ชัดเจนและเหมาะสมกับความสามารถ ของบุคลากร เพื่อดำเนินงานที่ถูกต้อง และทันกำหนดเวลา

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

2.1 สถานศึกษานำคู่มือไปใช้ในการพัฒนาการบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมตามหลักสัปปายะ 7 ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงและบริบทของโรงเรียน

2.2 สถานศึกษาควรประชุมชี้แจงถึงการดำเนินงานให้ผู้รับผิดชอบในสังกัดทราบถึงวิธีการดำเนินงาน

2.3 สถานศึกษาควรประชุม อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง เพื่อการปรึกษาหารือ ระหว่างผู้รับผิดชอบด้วยกัน

บรรณานุกรม

- กมลวรรณ ม่วงสุข. (2560). “การพัฒนาคู่มือการบริหารงานด้านศิลปวัฒนธรรม สาขานุรักษ์มรดกไทยของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์รางวัลกระทรวงศึกษาธิการ”. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.
- ทรงพล ศรีนวลและคณะ. (2558). “การบริหารจัดการงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม โรงเรียนพะทายพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22”. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- พระภัทรชัยญกรณ์ อุดสวย. (2564). “รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนสีเขียวตามหลักสัปปายะ 7 แบบมีส่วนร่วม”. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- โรงเรียนพนมเบญจา. (2566). แผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา (พ.ศ. 2566 - 2570). กระบี่ : งานแผนพัฒนาการศึกษา โรงเรียนพนมเบญจา.

- วรรณระเบียบ บุญเกิดและคณะ. (2560). “สภาพการบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ในทัศนะของผู้บริหารและครูผู้สอน”. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- สมเกียรติ ศิลปวิศาล. (2556). “การพัฒนาคู่มือการจัดทำเอกสารการประเมินผลการเรียน ของครูในเครือข่ายสินปุนตาป สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3”. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 (ฉบับที่ 2). กรุงเทพมหานคร : สำนักนายกรัฐมนตรี.
- เสถียร คามีสักดิ์. (2554). การเขียนคู่มือปฏิบัติงาน. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานอธิการบดีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อภิสิทธิ์ พรหมศิริ. (2564). “แนวทางการบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดอุทัยธานี”. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.